

Codi: 104701

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ BÀSICA

Matèria: HISTÒRIA

Curs: PRIMER

Semestre: PRIMER

Equip docent: David G. Torres, Sílvia Rosés & Antonio Ontañón

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 75h

Hores autònomes: 75h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de formació bàsica i de metodologia històrica-teòrica, entenent la història i la noció genealògica com un dispositiu amb els seus mètodes i conceptes propis. L'objectiu general de la matèria és comprendre l'articulació entre processos històrics de l'era contemporània amb pràctiques i objectes culturals de les arts i els dissenys dels segles XIX-XX. En les tres assignatures que componen la matèria, s'abordaran coneixements històrics i conceptuals de les arts i els dissenys; es potenciaran les eines conceptuals, historiogràfiques i discursives perquè l'estudiant sàpiga explorar, trobar, llegir i comprendre els fenòmens culturals de l'època contemporània; es promourà la seva capacitat de treball col·lectiu en els processos de discussió a l'aula; se l'introduirà en els fonaments de la recerca i en l'ús adequat de fonts documentals.

Assignatures de la matèria:

HISTÒRIA: REVOLUCIONS I MERCAT

HISTÒRIA: GUERRES I POSTGUERRES

HISTÒRIA: CAPITALISME I ÈPOCA GLOBAL

HISTÒRIA: REVOLUCIONS I MERCAT.

Aquesta assignatura forma part del conjunt d'assignatures teòrico-històriques dels dos primers cursos del Grau que tenen per objectiu acompanyar a l'estudiant en un procés d'obertura de coneixements així com de primers interrogants i re-plantejaments mitjançant l'estudi de genealogies històriques de les arts i el disseny.

Des de la necessitat crítica del present, *Història: revolucions i mercat* planteja una aproximació, estudi i reflexió al voltant dels àmbits de l'objecte, l'espai i la imatge en les seves profundes transformacions del segle XIX i principis del XX, en el marc de la revolució industrial, l'emergència de la societat de masses, l'abandó de l'antic sistema de les arts (arts/artesania) i la maduresa del camp autònom de l'art. L'assignatura planteja una lectura relacional entre aquests tres àmbits i el context polític, social, cultural i tecnològic en el qual emergeixen i són desenvolupats.

Per tal d'aconseguir-ho, l'assignatura parteix d'un coneixement base o mapa del període que l'estudiant portarà adquirit o ho farà en les primeres sessions per, acte seguit, poder aprofundir al llarg del curs en problemes concrets i localitzats, a partir de tres mirades complementàries: Art, Disseny i Narració Visual.

OBJECTIUS

Des del punt de vista de la configuració de l'estudiant, els objectius en competències actitudinals, metodològiques i instrumentals són: propiciar una actitud activa, curiosa i crítica envers el món i el context que envolta l'estudiant, no només el present sinó les relacions d'aquest amb el passat i les diferents manifestacions culturals; enfortir la capacitat de treball i l'autonomia de l'estudiant en el procés d'aprenentatge. És a dir, treballar amb un/a estudiant que sap qüestionar la realitat que li ve donada i que construeix el seu univers propi d'interessos; l'adquisició d'unes primeres eines per a la recerca autònoma i per al desenvolupament de presentacions escrites i orals amb rigor acadèmic. Per acabar, potenciar la reflexió personal i propiciar que el treball dels alumnes com a artistes o dissenyadors sigui més ric, profund i fonamentat.

Pel que fa a objectius específics del contingut de l'assignatura, aquests són: introduir-se en el coneixement crític i relacional dels fenòmens artístics, tecnològics-visuales i del disseny que es van produir durant el segle XIX i principis del segle XX; comprendre les circumstàncies històriques, socials i econòmiques que fan possible l'existència d'una determinada forma artística; aplicar una metodologia d'anàlisi dels diferents aspectes conceptuals, ideològics i/o filosòfics, així com tècnics-estètics, que diferencien les tendències; propiciar la capacitat crítica de l'alumne/a davant del conjunt dels fenòmens del període.

COMPETÈNCIES

E01. Analitzar críticament, en el treball propi, les dimensions històriques i genealògiques d'objectes, fenòmens i processos en context, i entendre-ho com a factor clau per traçar línies de futur.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

E02. Analitzar i relacionar teories, conceptes i sabers de les diverses àrees de coneixement (socials, científiques, de les arts i dels dissenys).

E03. Llegir, escriure i parlar de forma posicionada i crítica en i des dels entorns de treball de les arts i els dissenys, i emprar aquests recursos com un factor de construcció personal.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.

T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.

T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.

T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el mitjà.

T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i transdisciplinària.

RESULTATS D'APRENENTATGE

RA1 (E01.1). Analitzar la dimensió històrica i contextual de les arts i els dissenys.

RA2 (E01.2). Distingir la dimensió històrica i dialèctica del present en relació al passat i al futur.

RA3 (E02.3). Aplicar fonaments bàsics de l'anàlisi i la interpretació històrica, tècnica i cultural d'imatges, objectes i espais.

RA4 (E02.4). Detectar i assenyalar dubtes en la comprensió de conceptes i arguments de textos de caràcter historiogràfic.

RA5 (E02.5). Demostrar responsabilitat en l'ús de la informació evitant el plagiat.

RA6 (E02.6). Identificar les genealogies i metodologies històriques i conceptuals de les arts i els dissenys de la Modernitat.

RA7 (E03.7). Llegir textos històrics, historiogràfics i de les ciències socials d'una certa complexitat.

RA8 (E03.8). Apreciar les aportacions dels docents i dels companys en els processos de discussió a l'aula al voltant de casos d'estudi i textos historiogràfics.

RA9 (E03.9). Demostrar autoexigència en la comunicació i presentació de treballs amb la correcció ortogràfica i l'adequació formal d'aquests.

RESULTATS D'APRENENTATGE TRANSVERSALS

T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.

T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.

T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.

T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.

T03.2. Gestionar de forma eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.

T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.

T05.2. Triar el mitjà adequat a cada situació comunicativa.

T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.

T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

TRANSFORMACIONS DEL SISTEMA DE LES ARTS.

Els canvis en l'estatus de l'artista i transició de l'antic règim a un nou sistema per a les arts, les arts aplicades i el disseny.

Avantguardes artístiques. Emergència de l'art modern. Art modern com a sistema.

EL SISTEMA DE PRODUCCIÓ CAPITALISTA I LA LLUITA DE CLASSES

Les visions de William Blake i altres mirades subversives feministes i anticolonials.

La revolució de 1848 i la lluita per a un art democràtic: el Realisme i la caricatura.

La màquina i els nous materials. Crisi de la producció i discursos crítics. Europa vs Estats Units.

LA FASCINACIÓ PER LA MODERNITAT

La ciutat moderna: la multitud, l'anonimat i les pràctiques flâneur.

El costat fosc del progrés i el "mal du siècle": simbolismes, dandismes, decadentismes.

Del Modernisme al Racionalisme en arquitectura i disseny.

LA REPRODUCTIBILITAT TÈCNICA I ELS NOUS DEBATS SOBRE LA REPRESENTACIÓ

Les investigacions òptiques i el seu impacte en les arts. Teories del color i la visió.

Les noves tecnologies visuals mecàniques: fotografia, cartell, còmic i cinema.

Els plantejaments del Cubisme i la crisi de la representació.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

EINES INSTRUMENTALS:

Introducció a l'anàlisi d'imatges i les seves metodologies.

Les metodologies de la interpretació compositiva i de l'anàlisi de contingut.

Resultats d'aprenentatge (RA):

RA.1, 2, 3, 4, 6, 8.

METODOLOGIA

L'assignatura s'organitza al voltant de tres grans seminaris (Art, Disseny i Comunicació Visual) que desenvoluparan els seus continguts de manera transversal, mostrant les línies que aglutinen les diverses problemàtiques, avenços i resolucions del món de l'art, el disseny, l'artesania i l'arquitectura. Cada seminari es desenvolupa en un número de sessions i activitats diferents. Així, s'articularen diferents grups-classe amb activitats dirigides i magistrals o grupets més petits per treballs més puntuals. Les sessions plantejaran qüestions històriques, teòriques i conceptuals de les arts i els dissenys del tombant del segle XIX i principis del segle XX tot combinant explicacions per part de l'equip docent amb diferents exercicis a l'aula on el rol de l'alumne pren una importància cabdal: anàlisi d'objectes, espais i imatges; debats; petits exercicis de recerca, etc.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 52,5h (35%)

Hores activitats supervisades: 15h (10%)

Hores aprenentatge autònom: 75h (50%)

Hores activitats d'avaluació: 7,5h (5%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Descripció: Cada docent plantejarà una sèrie de problemes de caràcter històric, teòric i conceptual relatiu a l'objecte d'estudi del seu seminari. En aquesta part, el docent abordarà qüestions amb explicacions i suport audiovisual, a la vegada que generarà preguntes al grup-classe amb què qüestionar o intentar resoldre alguns dels dilemes plantejats.

Resultats d'aprenentatge: RA.1, 2, 3, 4, 6, 8.

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne.

Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció: Cada seminari planteja un seguit de treballs tant destinats a madurar qüestions d'història i teoria de les arts i el disseny com de caràcter instrumental. Els treballs es portaran a terme de manera personal i/o en grup, i es desenvoluparan, normalment, a la classe. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per tal de conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin més dificultats.

Resultats d'aprenentatge: RA 3, 4, 5, 7, 8 i 9.

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Descripció: Part dels treballs que s'engegaran a l'aula tindran una continuïtat en l'espai de treball autònom dels alumnes. Aquests hauran de llegir textos, buscar informació i treballar amb material (textual i visual) d'elaboració pròpia.

Resultats d'aprenentatge: RA 3, 4, 5, 7, 8 i 9.

Activitat d'avaluació

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis y resultats parcials o finals.

Descripció: Els seminaris avaluaran la feina feta a partir dels exercicis treballats tant a l'aula com en les hores autònomes. Igualment, es farà una prova avaluativa final amb què posar en joc, de forma creuada i madura, els diferents coneixements en contingut i eines treballats a cada seminari.

Resultats d'aprenentatge: RA 1, 2, 3, 5, 6, 9.

~~SISTEMA D'AVUACIÓ~~

~~L'avaluació serà contínua i tindrà en compte tot el procés de treball i aprenentatge de l'estudiant mitjançant els treballs diaris a l'aula així com les tasques a fer i els projectes de recerca en hores autònomes. Tots els treballs que no siguin entregats durant el procés, en les dates indicades, no podran ser avaluats. Igualment, en cas que l'estudiant tingui algun tipus de complicació personal, laboral o acadèmica que l'impedeixi seguir el decurs de l'assignatura ho haurà de comunicar als professors o, en detriment, al seu tutor, per tal de poder trobar una solució a temps. En cap cas s'acceptaran justificacions o peticions de flexibilitat a final de curs.~~

~~SISTEMA D'AVUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA~~

~~Avaluació contínua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (30%)~~

~~Avaluació contínua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (60%)~~

~~Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (10%)~~

~~ACTIVITATS D'AVUACIÓ I CRITERIS D'AVUACIÓ PARCIALS~~

~~Sistema d'avaluació. Treballs a realitzar:-~~

~~-~~

~~1. Activitats i problemes a resoldre sobre els nusos de l'assignatura (lectures, exercicis de recerca, etc.)-~~

~~Total: 75%-~~

~~2. Activitats a realitzar de manera transversal: Treball de síntesi.-~~

~~Total: 25%-~~

~~Resultats d'aprenentatge: RA 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9.~~

~~RECUPERACIÓ~~

~~1. La nota mínima mitjana de curs ha d'estar entre 4 i 4,99.~~

~~2. L'alumne/a ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura.~~

~~3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 70% de les hores lectives presencials.~~

~~SISTEMA D'AVUACIÓ~~

~~L'avaluació serà contínua i tindrà en compte tot el procés de treball i aprenentatge de l'estudiant mitjançant els treballs diaris a l'aula com les tasques a fer i els projectes de recerca en hores autònomes.~~

~~SISTEMA D'AVUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA~~

~~Avaluació contínua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (30%)~~

~~Avaluació contínua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (60%)~~

~~Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (10%)~~

~~ACTIVITATS D'AVUACIÓ I CRITERIS D'AVUACIÓ PARCIALS~~

~~Cada nus històric comptarà amb les seves pròpies activitats d'avaluació per tal de valorar el procés de treball i aprenentatge en el si d'aquests. Igualment, es portaran a terme alguns exercicis de caràcter transversal amb què articular i posar en comú els coneixements adquirits en cada seminari.~~

~~Criteris per a ser avaluat:~~

~~1. L'alumne/a ha d'haver lliurat la totalitat dels treballs.~~

~~3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 80% de les hores lectives presencials.~~

Sistema d'avaluació. Treballs a realitzar:

Primera convocatòria

1. Treball individual (35%)
2. Treball en grup (30%)
3. Examen (25%)
4. Activitat i actitud a l'aula (10%)

Segona convocatòria:

Treball de síntesi

RECUPERACIÓ

1. La nota mínima mitjana de curs ha d'estar entre 4 i 4,99.
2. L'alumne/a ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura.
3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 80% de les hores lectives presencials.

BIBLIOGRAFIA

ARGAN, G. C. El arte moderno 1770- 1970. Madrid: Akal, 1991.

BAYLEY, S. Guía Conran de Diseño, Madrid: Alianza, 1992.

~~BAJAC, Q. La invención de la fotografía: La imagen revelada. Barcelona: Blume, 2012.~~

~~BATCHEN, G. Arder en deseos. Barcelona: Gustavo Gili, 2004.~~

~~BOZAL, V. El siglo de los caricaturistas. Madrid: Historia 16, 1989.~~

BURCH, N. El tragaluz del infinito. Madrid: Cátedra, 2008.

CAMPI, I. Iniciació a la història del disseny industrial. Barcelona: Edicions 62 - Massana, 1987.

–La idea y la materia. Vol 1. El diseño de producto en sus orígenes. Barcelona: Gustavo Gili, 2007.

CARRETE, J. Gravado y creación gráfica. Madrid: Historia 16, 1989.

COOPER, Emmanuel. Historia de la cerámica. Barcelona: Ceac, 1987 (1981).

~~CRARY J. Las técnicas del observador. Visión y modernidad en el siglo XIX. Murcia: Cendea, 2008.~~

DALMASES, Núria de; GIRALT-MIRACLE, Daniel. Argenters i joiers de Catalunya. Barcelona : Destino, 1985.

DE FUSCO, R. Historia de la arquitectura contemporánea. Madrid: Celeste, 1994.

FRAMPTON, K. Historia crítica de la arquitectura moderna. Barcelona: Gustavo Gili, (10a ed.), 2000.

GARNER, Philippe. Encyclopédie visuelle des arts décoratifs, 1890-1940. Bruxelles : Bordas, 1981.

HESKETT, J. Breve historia del diseño industrial. Barcelona: Ed. del Serbal, 1985.

HOLLIS, R. El diseño gráfico. Una historia abreviada. Barcelona: Destino, 2000.

MAINAR, J. I CORREDOR-MATHEOS, J. Dels bells oficis al disseny actual. Barcelona: Blume, 1984.

MEGGS, Ph., PURVIS, A.W. Historia del diseño gráfico. Barcelona: RM Verlag, (4a ed.), 2009.

PEVSNER, N. Los orígenes de la arquitectura moderna y el diseño. Barcelona: Destino, 1992.

RAMIREZ, J.A. Medios de masas e historia del arte. Madrid: Cátedra, 1988.

–Historia del arte, 4: El mundo contemporáneo. Madrid: Alianza, 2005.

SATUÉ, E. El diseño gráfico. Desde los orígenes hasta nuestros días. Madrid: Alianza, 1999.

~~SHINER, Larry. La invención del arte : una historia cultural. Barcelona: Paidós, 2004 (2001).~~

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

[SOUGEZ, M.L. et al. Historia General de la fotografía. Madrid: Catedra, 2007.](#)
[STELZER, O. Arte y fotografía. Contactos, influencias y efectos. Barcelona: Gustavo Gili, 1981.](#)
[TORRENT, R. I MARIN, J.M., Historia del diseño industrial, Madrid: Manuales Arte Cátedra, 2005.](#)
[William Blake: visiones de mundos eternos, 1757-1827: 2 de febrero - 7 de abril de 1996. Barcelona, La Caixa, 1996](#)
[FOUCAULT, M. La peinture de Manet, Paris, Éditions du Seuil, 2004.](#)
[GAMBONI, Dario, Potential images : ambiguity and indeterminacy in modern art London, Reaktion, 2002](#)

Introducció a les metodologies historiogràfiques:

[SHINER, Larry. La Invención del arte : una historia cultural. Barcelona: Paidós, 2004 \(2001\).](#)
[TRIVIÑO CABRERA, Laura. « Cómo abordar la enseñanza de la historia del arte desde una perspectiva de género. El movimiento impresionista como ejemplo », Dossiers feministes, no 19, 2014, págs. 205-220.](#)

Art, gènere i sexualitat:

[POLLOCK, Griselda, Vision and difference. New York: Routledge, 2007](#)

Cultura visual del s. XIX:

[CRARY J. Las técnicas del observador. Visión y modernidad en el siglo XIX. Murcia: Cendea, 2008.](#)

[FRIED, M., El lugar del espectador. Estética y orígenes de la pintura moderna. Madrid: Visor-La Balsa de la Medusa, 2000.](#)

[STOICHITA, V., Ver y no ver. La tematización de la mirada en la pintura impresionista, Madrid, Siruela, 2005.](#)

[SCHWARZ, V. S Spectacular Realities: Early Mass Culture in fin-de-siècle Paris, University of California Press, 1998](#)

Noves tecnologies de la comunicació visual:

[BAJAC, Q. La invención de la fotografía: La imagen revelada. Barcelona: Blume, 2012.](#)

[BATCHEN, G. Arder en deseos. Barcelona: Gustavo Gili, 2004.](#)

[BOZAL, V. El siglo de los caricaturistas. Madrid: Historia 16, 1989.](#)

[SOUGEZ, M.L. et al. Historia General de la fotografía. Madrid: Catedra, 2007.](#)

[BANN, S., Distinguished Images: Prints in the Visual Economy of Nineteenth-Century France, New Haven, Yale University Press, 2013](#)

Experiències de la Modernitat i allò urbà:

[AZÚA, Félix, Baudelaire y el artista de la vida moderna. Barcelona, Editorial Anagrama, 1999.](#)

[BLOM, Philipp. Años de vértigo. Cultura y cambio en Occidente, 1900-1914. Barcelona, Anagrama, 2010.](#)

[FRASCINA, Francis et alii: La modernidad y lo moderno. La pintura francesa del siglo XIX, Madrid, Akal, 1998.](#)

[HARVEY, David, Paris, capital of modernity, New York, Rutledge, 2003](#)

[MORSS, S., Dialéctica de la mirada, Walter Benjamin y el proyecto de los Pasajes. Madrid, Editorial La balsa de la Medusa, 2001](#)

Fonts i documents:

CALVO SERRALLER F. (ed.). Fuentes y documentos para la historia del arte. Ilustración y romanticismo. Barcelona: Gustavo Gili, 1982.

CHIP, H.B. (ed.). Teorías del arte contemporáneo. Fuentes artísticas y opiniones críticas. Madrid: Akal, 1995.

CIRLOT, L. (ed.). Primeras vanguardias artísticas. Textos y documentos. Barcelona: Labor, 1995.

FREIXA, M. (ed.). Fuentes y documentos para la historia del arte. Las vanguardias del s.XIX. Barcelona: Gustavo Gili, 1982.

GONZÁLEZ GARCÍA, A. et al. (ed.). Escritos de arte de vanguardia. 199/1945. Madrid: Akal, 1999.

LOOS, Adolf, 1980 (1910). "Ornamento y delito". A Ornamento y delito, y otros escritos. Barcelona: Gustavo Gili. P. 43-50.

MORRIS, W. Arte y sociedad industrial. Valencia: Fernando Torres, 1975 (1875).

PROGRAMACIÓ

Sessió 1

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

INICI: Tots els grups junts. Activitat conjunta d'introducció al voltant de les arts i el disseny del tombant del segle XIX i principis del s. XX. Presentació de l'assignatura.

Sessió 2-11

Desenvolupament dels seminaris d'Art, Disseny i Comunicació Visual.

Sessió 12-13

Activitats conjuntes al voltant de les arts i el disseny del tombant del segle XIX i principis del s. XX

Sessió 14

Activitat d'avaluació

Sessió 15

Setmana de recuperació

Sessió 16

SESSIÓ DE TANCAMENT: Tancament de l'assignatura mitjançant entrevistes individuals.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.